

էր որ գէթ միագոյն, թէկուզ սխեմատիկ կարտէզներ լինէին: Պէտք է ի նկատի ունենալ որ «Կիպերաի քարտէզը» կամ «Ալ-լիշանի «Այրարատը», «Կիլիկեան» հայրն շատ քչերի համար են մատչելի: Գնի կողմից բաւական սուղ է և այս «Բնաշխարհիկ բառարանը», որի կլիշէներէ մեծագոյն մասը բազմիցս շահագործուած են վեներտիկեան հրատարակութիւններէ մէջ... ուստի պէտք է այնքան էլ չթանգացնէին ներկայ տպագրութիւնը:

Na.

Բժ. ուս. Գ. Մադախան՝ «Բժշկականութիւնի և հասարակութիւն», 12 պատկերներով, Թիֆլիզ, 1904 թ., գինն է 25 կոպ.:

Բժշկական գիտութիւնը առանձին բախտ ունի հայերիս մէջ. ոչ միայն յատուկ օրգան ունինք բժշկական և առողջապահական հարցերին նուիրուած, այլև մեծ ու փոքր, ինքնուրոյն և թարգմանական բազմաթիւ գրքեր էլ են լոյս տեսնում նոյն ճիւղին վերաբերեալ. շատ պրակտիկական ազգ ենք և մեծ ջանքեր ենք գործ դնում առողջ լինելու համար. վատ չէ, մանաւանդ որ ակսիօմա է համարուում «առողջ միտքը—առողջ մարմնի մէջ» ասացուածքը... Թէև մոռացուած է յաճախ որ կան շատ առողջ մարմիններ առանց մտքի էլ...

Գրքի ամենահետաքրքրական մասը գիտական բժշկականութեան զարգացման համառօտ պատմութիւնն է: Մի քիչ չափազանցութիւն կայ բժիշկ-ուսանող հեղինակի հետեալ խօսքերի մէջ. «Կարծում ենք՝ չենք սխալուիլ, եթէ ասենք, որ ոչ մի դասակարգ այնպիսի անձնութիւնութեամբ չի ծառայում հասարակութեան, ինչպէս բժիշկները»: «Բժիշկը ճրագ է, որ լոյս է տալիս՝ ինքը վառուելով»: Մենք կարծում ենք որ բժշկականութիւնը այն ձևով, ինչպէս նա գործադրուում է այժմ ներկայ հասարակական կեանքում, աւելի օգուտ է բերում ունևոր դասակարգերին, քան չքաւոր մասսաներին. բազմաթիւ են օրինակները, որոնք ասացուցում են որ մասնաւոր պրակտիկայով ապրելու անհրաժեշտութիւնը առիթ է տալիս եսական, նոյնիսկ տմարդի շահասիրական յարաբերութիւններ բժշկողի և բժշկուողների մէջ. իւրաքանչիւր հիւանդ մարդու լաւագոյն բժշկութիւնը պէտք է դառնայ հասարակութեան գործ, հասարակութեան հաշուով, այն ժամանակ զանազան Զախարինները լոկ միլիօնատէրերի համար չեն դառնալ մատչելի: Մէկ խօս-

քով բժշկական օգնութեան կազմակերպելու գործում կան շատ պակասութիւններ, որոնց շնորհիւ այդ դիտական բարիքից օգտուում է տարաբախտաբար մարդկութեան շատ չնչին մասը, և բրաշլւերները, ինչքան էլ լաւ գրած լինեն, չափազանց քիչ են փոխում այդ չարիքն առաջացնող պայմանները:

Na.

8. Մամանդեան՝ «Դաւիթ Անյաղրի խնդիրը նոր լուսարանութեամբ», մատենադրական հետազոտութիւն, Վաղարշապատ, 1904 թ., դինն է 20 կողմ:

Հին Հայաստանը տուել է այն ժամանակուայ քաղաքակիրթ մարդկութեան երկու նշանաւոր մտաւոր ոյժեր, որոնց անունը յայտնի էր իրանց հայրենիքից դուրս. դրանք են Պրոյերեսիտսը և Դաւիթ փիլիսոփան. այս վերջինը մեծ ծառայութիւն ունի արած աւելի իր հայրենիքին. ստեղծել իմաստասիրական բազմաթիւ ոճեր և բառեր, փորձել Արիստոտելի մտքերը հայերէն արտայայտել, վերլուծել նրան,—դա մեծ քայլ էր մեր լեզուի զարգացման հարցում, թէկուզ «ժողովրդական» չլինէին այդ գրուածքները:

Այդ «Դաւթի անձնաւորութիւնը մի առեղծուած է եղել թէ բիւզանդագէտների և թէ հայագէտ բանաստեղծների համար»: Յոյները Դաւթին իրանց ազգից են ընդունել: Բանը այն է որ երկու Դաւթի իմաստասէրների մասին տեղեկութիւններ կան. Դաւթ Մեկնիչ և Դաւթ Նորքացի, որոնք երևի տարբեր անձնաւորութիւններ են. այդ աւելի ևս խճճում է հարցը: Պարզել Դաւթի և նրան վերագրած երկերի վերաբերեալ խնդիրները—ահա այդ ուսումնասիրութեան նպատակը: Պ. Մանանդեանը իր հետազոտութեան մէջ հետևեալ թեզիսներն է դրնում,

§ 1. Դաւթի մասին նախկին հետազոտութիւնները.

§ 2. Ֆ. Կոնիբերի կարծիքը.

§ 3. Բանասիրական ուսումնասիրութեան հր եղանակով կարելի է հաստատուն եղրակացութիւններ ստանալ.

§ 4. Սահմանը Իմաստասիրութեան, Պորփիրի Ներածութեան մեկնութիւնը և Արիստոտելի Վերլուծականքի մեկնութեան հատուածը միեւնոյն հեղինակի Դաւթ փիլիսոփայի գործ են, իսկ Արիստոտելի «Յաղագս մեկնութեան» և «Ստորոգութեան» հայերէն մեկնութիւնները Դաւթինը չեն.

§ 5. Դաւթի իմաստասիրական երկերը.